

KİTAP TANITIMI

Ali Artun (Derleyen ve Sunan). Modern Sanat Müzesi'nin Tasarımı: Müzecilik Yazıları, İstanbul: İletişim Yayıncılık, 2019, ISBN-13:978-975-05-2760-9. 275 sayfa.

Ceren KARADENİZ¹

İletişim Yayınları tarafından basılan ve Ali Artun tarafından yayına hazırlanan Modern Sanat Müzesi'nin Tasarımı: Müzecilik Yazıları isimli kitap müzecilik için yalnızca taze kan bir yayın değil, aynı zamanda önemli müzecilerimizden Halil Edhem Bey'in müzecilik yaklaşımını ve deneyimlerini de içeren önemli bir yayındır.

19. yüzyılda Avrupa'da kurulan ve hizmet veren British Müzesi ve Louvre Müzesi gibi büyük müzeleri örnek alarak kurulan Müze-i Hümayun (Günümüz İstanbul Arkeoloji Müzesi), Halil Edhem Bey tarafından modern ve ulusal bir müze modelinde düzenlenmiştir. Müzenin düzenlenmesi sürecinde Halil Edhem Bey, koleksiyonu ayrıntılı olarak incelemiş; Müze-i Humayun'un Avrupa'daki örnekleriyle başa baş rekabet edebilecek bir müze olması için çaba sarfetmiş bir müzecedir. Kitapta Halil Edhem Bey'in müzecilik üzerine yazdığı yazılar yer almış; Türkiye'de müzeciliğin kurucu metinleri olarak kabul edilen bu yazılar ışığında Türk müzeciliğinin tarihi ve gelişim dönemleri de gözler önüne serilmiştir. Halil Edhem, müzelerin

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzecilik Bölümü, ckaradeniz@ankara.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5773-8557>

asar-ı atika mezarlığına dönüşmemesi gerektiğini ve İstanbul Asar-ı Atika Müzesi'nin Avrupa'daki örneklerinden hiç de geri kalmadığını; eser zenginliğinde onlarla yarıştığını ifade etmiştir. Bir modern ulusal müze kurma fikrine sahip olan Halil Edhem'in bu müzenin küratoryel fikrini ve programını nasıl kurduğu da bu kaynakta ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Halil Edhem'in biyografisine ayrıntılı olarak yer veren kaynak, Edhem'in kaleminden çıkan eserleri içerikleriyle birlikte ele almaktadır.

Kitap iki bölümde ele alınabilir. Birinci bölümde, Halil Edhem ile çalışmış olan arkeolog, tarihçi, müzesi İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Aziz Ogan ve Arif Müfit Mansel gibi hocaların Halil Edhem'i tanıtan yazıları yer almaktadır. Bu üç yazı da sanat tarihi ve müzecilik konularında önemli belgelerdir. Kitabın en sonunda ise, tarihçi Fusun Kırıl tarafından derlenen Halil Edhem kaynakçası bulunmaktadır.

Kitapta Aziz Ogan tarafından yazılan Halil Edhem'in yaşam öyküsü, ailesi, gençliği, eğitimi ve çalışma hayatı ve özellikle müze idareciliği kaleme alınmıştır. Müze-i Hümayun'un koleksiyonlarının zenginleştirilmesinde yaptığı katkılar, belgeleme çalışmaları ile Sanayi-i Nefise Mektebi müdürlüğü yaptığı dönemdeki hizmetleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Arif Müfit Mansel'in kaleminden yazılan "Halil Edhem ve İstanbul Müzeleri" yazısı, Edhem'in İstanbul müzelerindeki çalışma öyküsü, müzecilik deneyimi, koleksiyon yönetimi çalışmaları, sergileme yönetimi deneyimi ve küratoryal çalışmalarından örnekleri içermektedir. Kitabın önemli bir bölümü ise, Halil Edhem tarafından yazılan Müzecilik Yazılarına ayrılmıştır. Özellikle "Müzeler" başlıklı yazı, 1932'de Birinci Türk Tarih Kongresi'nde Edhem tarafından sunulmuş bir sözlü bildirinin metne dönüştürülmüş halidir. Edhem'in bu yazısı, Batı müzelerini alana ilgi duyanların bilgisine sunarken Türk müzeciliğini Batı örnekleriyle karşılaştıracak kadar nemli bir metin

niteliğindedir. Türki müzeciliğinin Ankara, İstanbul, İzmir ve Konya örnekleriyle takdir toplayabilecek örneklere sahip olduğunu ifade eden Edhem, geçmiş yıllarda Batılı devletlere rızayla verilen antika eserlerin önemini ve yeri doldurulamaz değerler olduğunu da bu yazısında vurgulamıştır. Bu yazıda koleksiyonların nasıl değerlendirileceği, benzer müzelerin nasıl kurulacağı ve işletilebileceğine ilişkin öneriler de paylaşılmıştır. “Müzeler” başlıklı yazının yanı sıra Halil Edhem Arkeoloji Müzelerimizin Avrupa Müzeleri Arasındaki Yeri ve Önemi” başlıklı yazısında, Türkiye’deki arkeoloji koleksiyonlarının içeriği, hangi bölgelere ait eserlerden oluştuğu, nasıl bir arkeolojik kazı sürecinde oluşturuldukları bilgilerini içermektedir. Halil Edhem’in Sanayi-i Nefise Mektebi’nin kuruluşu hakkında kısa bilgiler ile İstanbul Asar-ı Atika Müzesi’nde bulunan tablolara ilişkin genel bilgileri içeren derlemesi “Elvah-ı Nakşiye Koleksiyonu” başlıklı yazısı da ilgi çekicidir. Kitabın son bölümünde Füzruzan Kınal tarafından derlenmiş Halil Edhem Bibliyografyası yer almaktadır. Bibliyografyada baskı tarihine göre düzenlemiş Halil Edhem yayınları sıralanmıştır.